2-тиркеме

2030-жылга чейинки мезгилге “Ысык-Көл” экологиялык-экономикалык системасын туруктуу өнүктүрүү концепциясын ишке ашыруу боюнча чаралар планы

№	Милдеттер	Чаралар	Ишке ашыруу мөөнөтү	Күтүлүүчү натыйжалар (продукт)	Жооптуу аткаруучулар	Каржылоо булактары
1	2	3	4	5	6	7
1-артыкчылык. Ысык-Көлдү сактоо						
1	Ысык-Көлдүн абалына тынымсыз мониторинг жүргүзүү жана климаттын өзгөрүшү шартында Ысык-Көлдүн дарыя бассейндеринин суу-энергетикалык ресурстарын баалоо	Заманбап техникалык каражаттарды жана маалыматтык технологияларды колдонуу менен Ысык-Көлдүн абалына тынымсыз мониторинг жүргүзүүгө системалык мамилени калыптандыруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көлгө туруктуу экологиялык мониторинг жүргүзүү интеграцияланган система түзүлдү; суу жана жээк экосистемаларынын абалы жөнүндө маалыматтардын ыкчамдуулугу жана ишенимдүүлүгү жогорулады; көлдүн экологиялык абалынын терс өзгөрүүлөрү эрте баскычтарда аныкталып, өз убагында башкаруу чечимдери кабыл алынды; экосистемалардын деградация тобокелдиктери	ЖРЭТКМ, ӨКМ, Жер агенттиги	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат

				азайтылып, уникалдуу жаратылыш объектисин узак мөөнөттүү келечекте сактоо камсыздалды		
		“Климаттын өзгөрүү шарттарында Кыргыз Республикасынын дарыяларынын изилденбеген бассейндеринин суу-энергетикалык ресурстарын баалоо” долбоорун ишке ашыруунун алкагында: 1.1 климаттын өзгөрүүсүнүн Ысык-Көл облусунун дарыяларынын бассейндеринин агымына тийгизген таасирин дыкат иликтөө	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Климаттын өзгөрүшүнүн Ысык-Көл облусундагы дарыялардын бассейндеринин агымына тийгизген таасири изилденди	УИА СПГЭИ (макулдашуу боюнча)	
		1.2 аналог-дарыяларды тандоо методикасын пайдалануу менен дарыялардын бассейндеринин гидропостторундагы суунун орточо жылдык чыгымдалышы боюнча гидрологиялык байкоолордун өткөрүлгөн катарларын калыбына келтирүү; математикалык моделдин жардамы менен дарыялардын бассейндери, анын ичинде бардык куймалар боюнча жылдык агымды эсептөө	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Дарыялардын бассейндеринин гидропостторундагы, анын ичинде куймаларындагы суунун орточо жылдык чыгымдалышы боюнча гидрологиялык байкоолордун өткөрүлгөн катарлары калыбына келтирилди	УИА СПГЭИ (макулдашуу боюнча)	
		1.3 Ысык-Көл облусунда чакан жана ири гидроэлектр станцияларын куруу үчүн	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын	Чакан жана ири гидроэлектр станцияларын курууга	УИА СПГЭИ (макулдашуу боюнча)	

		жарактуу келечектүү участоктордун координаттарын аныктоо	IV кв.	жарактуу келечектүү участоктордун координаттары аныкталды		
		1.4 облустун дарыяларынын бассейндеринин жана алардын куймаларынын музга айлануу абалын баалоо; дарыялардын бассейндериндеги суу-энергетикалык ресурстар жана музга айлануу боюнча электрондук маалыматтар базасын жана көргөзмө картографиялык материалын түзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Дарыялардын бассейндеринин жана алардын куймаларынын музга айлануу абалы бааланды. Дарыялардын бассейндериндеги суу-энергетикалык ресурстар жана музга айлануу боюнча электрондук маалыматтар базасын жана көргөзмө картографиялык материал түзүлдү	УИА СПГЭИ (макулдашуу боюнча)	
		1.5 Ысык-Көл облусунун азыркы этаптагы дарыя бассейндеринин суу ресурстарын баалоо	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунун дарыя бассейниндеги суу ресурстары бааланды	УИА СПГЭИ (макулдашуу боюнча)	
2	Ысык-Көлдүн деңгээлин турукташтыруу	2.1. Ысык-Көлдүн жер астындагы булактарын аныктоо максатында Ысык-Көл өрөөнүндөгү жер астындагы суулардын мониторингин жандандыруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл өрөөнүндөгү жер астындагы суулардын мониторинги жандандырылды	САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		2.2. Иштеп жаткан 22 гидрологиялык жана 4 көл постун модернизациялоо.	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	22 гидропост, 4 көл посту модернизацияланды.	ӨКМ (Гидромет), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО	

		Жаңы 6 дарыя жана 3 көл гидропостун куруу (буга чейин болгон, бирок азыркы учурда жабык)		Курулган жана иштеп жатат: 1) дарыя посттору: Сарыжаз, Койлуу, Тамга, Ак-Терек, Ой-Тал жана Кичи Кызыл-Суу дарыяларынын бассейндеринде; 2) көл посттору: Тоң, Григорьевка жана Кудургу айылдарында	(макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		2.3. Сугарууга суу алуунун так эсебин киргизүү, бардык сугат аянттарын сууну үнөмдөөчү технологияларга пландуу түрдө которуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Суу алуу катуу эсепке алынууда, автоматтык суу эсептегичтер, заманбап сугат тармактары орнотулду	САЧКӨМ (СРК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча) өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
3	Ысык-Көлдүн суусунун, акватория түбүн жана жээк зонасынын булганышын азайтуу	3.1. ОАМСЭКБ лабораторияларын Стандартташтыруу, метрология жана сертификаттоо боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (МАК) ISO/IEC 17025–2019 “Сыноо жана калибрлөө лабораторияларынын компетенциясына жалпы талаптар” МАМСТ стандартынын талаптарына ылайык, ошондой эле атмосферада, сууда жана организмде микропластикти аныктоо боюнча мүмкүнчүлүгү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	ОАМСЭКБ лабораториясы Стандартташтыруу, метрология жана сертификаттоо боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (МАС) МАМСТ стандартынын талаптарына шайкеш келет	ССМ (ОАМСЭКБ), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

		менен реконструкциялоо жана жабдуу				
		3.2. Ысык-Көлдүн жана куйган дарыялардын сууларынын сапатына мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Суу алуучу жайларда суунун сапатына мониторинг үзгүлтүксүз жүргүзүлүп турат	ӨКМ (Гидромет), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		3.3. Ысык-Көлдүн абалын вирусологиялык, санитардык-химиялык, бактериологиялык, паразитологиялык көрсөткүчтөргө изилдөө жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Изилдөө үзгүлтүксүз негизде сууга түшүү мезгили башталганга чейин жана сезондо айына 2 жолудан кем эмес жүргүзүлөт	ССМ (ОАМСЭКБ), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		3.4. Пляждагы кумдун, спорттук жана балдар аянтчаларындагы кумдун абалына санитардык-химиялык, бактериологиялык, паразитологиялык көрсөткүчтөр боюнча изилдөө жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Изилдөө үзгүлтүксүз негизде сууга түшүү мезгили башталганга чейин жана сезондо айына 2 жолудан кем эмес жүргүзүлөт	ССМ (ОАМСЭКБ), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		3.5. Көл акваториясынын булганган жерлерине суу астындагы мониторингди, суу үстүндөгү жана суу алдындагы тазалоо иштерин үзгүлтүксүз негизде жүргүзүү. ӨКМдин Суучулдар кызматынын потенциалын, материалдык-техникалык абалын жогорулатуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Изилдөө иштери, суу астын жана жээк аймагын таштандылардан жана балык уулоочу торлордон тазалоо иштери үзгүлтүксүз жүргүзүлүп турат. ӨКМдин Суучулдар кызматынын потенциалы жогорулатылды, катерлер,	ӨКМ (Суучулдар кызматы), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

				суучулдардын жабдуулары жана башка техникалык каражаттар сатып алынды. Күрмөнтү айылындагы жээк куткаруу бекети реконструкцияланды		
		3.6. Жээктеги экосистемаларды калыбына келтирүү. Ыктыярчыларды, жергиликтүү тургундарды жана туристтик компанияларды тартуу менен “Таза жээк”, “Ысык-Көлдүн табигый чыпкасын сактайлы” жана башка масштабдуу акцияларды өткөрүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Бузулган жээк аймактары калыбына келтирилди. Өсүп жаткан чычырканак бадалдары корголууда жана сакталууда. Жээк зоналары КТКдан тазаланууда	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ӨКМ (ТК), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
2-артыкчылык. Суу ресурстары, ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу						
1-бөлүм. Суу ресурстарын коргоо жана сууну сарамжалдуу пайдалануу						
4	Суу ресурстарын сактоо жана сарамжалдуу пайдалануу	4.1. Гендердик аспектилерди жана аялуу топтордун кызыкчылыктарын эске алуу менен климатка багытталган, экологиялык жактан тең салмактуу бассейндик суу башкаруу планын иштеп чыгуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Гендердик аспекттерди жана аялуу топтордун кызыкчылыктарын эске алган, климатка багытталган Ысык-Көл – Тарим СРББ бассейндик башкаруу планы иштелип чыкты	САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка
		4.2. Сугат системаларын алмаштыруу жана модернизациялоо, сууну үнөмдөө жана башка	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	100 миң га аянтка заманбап сугат системалары орнотулду.	САЧКӨМ (СРК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО	

		технологияларды киргизүү боюнча иш-чараларды жүргүзүү		2200 автоматташтырылган датчик ишке киргизилди, алар реалдуу убакыт режиминде сууну керектөөнү көзөмөлдөйт	(макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	булактардын эсебинен ишке ашырылат
		4.3. Кургакчылыкты жана суу ташкынын болжолдоону жакшыртуу үчүн ГИС технологияларын колдонуу менен суу ресурстарына мониторинг жүргүзүү системасын түзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Заманбап технологияларды колдонуу менен суу ресурстарына мониторинг жүргүзүү системасы түзүлдү	САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
2-бөлүм. Ичүүчү суу менен камсыз кылуу						
5	Ысык-Көл облусун нормативдик сапаттагы ичүүчү суу менен камсыз кылууну жогорулатуу	5.1. Ичүүчү суунун сапатына мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунда ичүүчү суунун сапатына туруктуу негизде мониторинг жүргүзүлүп турат	ССМ (ОАМСЭКБ), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка
		5.2. Ичүүчү суу менен камсыз кылуунун бардык булактарында санитардык коргоо зоналарын, ичүүчү сууну тазалоо жана	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Санитардык коргоо зоналары ичүүчү суу менен камсыз кылуунун 100 %	САЧКӨМ (СРК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО	

		даярдоо боюнча комплекстерди куруу (реконструкциялоо), зыянсыздандыруучу түзүлүштөрдү орнотуу (калыбына келтирүү), суу түтүк тармактарын реконструкциялоо жана кеңейтүү		булактарында бар, ичүүчү сууну ультра кызгылт көк нурлануу же озондоштуруу аркылуу зыянсыздандыруунун заманбап методдорун киргизүү менен ичүүчү сууну тазалоо жана даярдоо боюнча комплекстер иштеп жатат	(макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	булактардын эсебинен ишке ашырылат
		5.3. Ысык-Көл облусунун 55 калктуу конушун ичүүчү суу менен камсыз кылуу жана санитария үчүн инвестицияларды тартуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунун 55 калктуу конуштары иштелип жаткан 2026–2036-жылдарга карата ичүүчү суу менен камсыздоо өнүктүрүү программасына киргизилди	САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча)	
		5.4. Калк арасында экологиялык жана гигиеналык маданиятты жогорулатуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Калк арасында экология, санитария жана гигиена маселелери боюнча иш-чаралар үзгүлтүксүз өткөрүлүп турат	САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

3-бөлүм. Саркынды сууларды чыгаруу						
6	Саркынды сууларды чыгаруу системасын өркүндөтүү	6.1. Кыргыз Республикасынын 2020-жылдын 17-августундагы № 133 “Ысык-Көл” биосфера аймагынын сууларын агызып чыгаруу жана тазалоочу курулмалары жөнүндө” Мыйзамынын жана мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актылардын аткарылышына мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Саркынды сууларды чыгаруу жана тазалоочу курулмаларды эксплуатациялоо маселелерин жөнгө салуу ченемдеринин аткарылышынын сапаты боюнча Мыйзамга жана мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актыларга мониторинг жүргүзүлдү	ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		6.2. Саркынды сууларды чыгаруу системасын өнүктүрүү: канализация жана саркынды сууларды тазалоо. Тазаланбаган жана жарым-жартылай тазаланган саркынды суулардын көлөмүн 40 %га кыскартуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жээктеги калктуу конуштардын 70 % канализацияга туташуу мүмкүнчүлүгү бар. Тазалоочу курулмалар саркынды сууларды толук тазалайт. Бардык курорттук-рекреациялык объекттер тазалоочу курулмалар жана канализация системасы менен жабдылган	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		6.3. Калктуу конуштардан, туристтик индустрия объекттеринен, соода, коомдук тамактануу жана башкалардан	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Тазаланбаган сууларды агызууга, ошондой эле экологиялык ченемдерге ылайык келбеген локалдуу	ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча),	

		саркынды сууларды агызууга туруктуу контролду жүргүзүү		тазалоочу курулмаларды эксплуатациялоого жол берилбейт	өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		6.4. 100 % мектеп жана мектепке чейинки мекемелерде санитардык жана гигиеналык талаптардын аткарылышын камсыз кылуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Бардык мектеп жана мектепке чейинки мекемелерде санитария жана гигиена талаптарынын аткарылышы камсыз кылынды	Агартуумин, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		6.5. Багбанчылыкты жана агротокой чарбасын өнүктүрүү максатында жакын жайгашкан асылдуулугу төмөн жерлерди сугаруу жолу менен биофильтрациялоо үчүн тазаланган саркынды сууларды кайра пайдалануу маселесин кароо	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Сугат муктаждыктары үчүн эриген жана жамгыр сууларын чогултуу системалары жана топтогучтар түзүлдү, аларга ошондой эле тазаланган саркынды суулар топтолот. Саркынды сууларды биофильтрациялоо үчүн жакын жайгашкан асылдуулугу төмөн жерлерде биотазалоочу талаалары (бакчалар) түзүлдү	САЧКӨМ, УИА (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, ӨКМ, (ТК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
3-артыкчылык. Жер ресурстарын коргоо, деградацияны жана булганууну азайтуу						
1-бөлүм. Айыл чарба жерлери						
7	Айыл чарба жерлеринин	7.1. Региондун агрардык райондорунда топурактын жана	2025-жылдын IV кв. –	Региондун агрардык райондорунда	САЧКӨМ, КРП ЫУӨ, ЖМА,	Милдеттер тиешелүү жылдарга

	булгануусун, деградацияга учуроосун азайтуу жана асылдуулугун жогорулатуу	көлмөлөрдүн пестициддер менен булганышына мониторинг жүргүзүү, анын жыйынтыгы боюнча өзгөчө уулуу жана коркунучтуу пестициддердин тизмесин аныктоо жана Ысык-Көл облусунун аймагына пестициддердин жана башка агрессивдүү химиялык заттардын айрым түрлөрүн ташып киргизүүгө, сатууга жана колдонууга тыюу салуу маселесин кароо	2030-жылдын IV кв.	топурактын жана көлмөлөрдүн пестициддер менен булганышына мониторинг жүргүзүлдү. Өзгөчө уулуу жана коркунучтуу пестициддердин жана башка агрессивдүү химиялык заттардын тизмеси түзүлдү, аларды Ысык-Көл облусунун аймагына ташып киргизүүгө, сатууга жана колдонууга тыюу салынды	ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		7.2. 2024–2029-жылдарга жайыттарды өнүктүрүү программасын ишке ашыруунун алкагында жайыттардын абалын жакшыртуу, жайыттардын инфраструктурасын калыбына келтирүү жана жакшыртуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жайыттарга мониторинг жүргүзүү, органикалык жер семирткичтерди колдонуу менен себүү, жайыттардын кыртышын жакшыртуу боюнча иш-чаралар жана жайыттардын инфраструктурасын жакшыртуу боюнча чаралар жүргүзүлдү	САЧКӨМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		7.3. 2024–2028-жылдарга Кыргыз Республикасынын кыртыштын күрдүүлүгүн жогорулатуу программасын	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунун айыл аймактары жана райондору боюнча талаа коргоочу токой	САЧКӨМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу	

		ишке ашыруунун алкагында Ысык-Көл облусунун айылдык аймактары жана райондору боюнча талаа коргоочу токой тилкелерин калыбына келтирүү жана отургузуу боюнча долбоордук-сметалык документтерди иштеп чыгуу боюнча тиешелүү иштерди жүргүзүү		тилкелерин калыбына келтирүү жана отургузуу боюнча изилдөөлөр жүргүзүлдү жана долбоордук-сметалык документтер иштелип чыкты	боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
2-бөлүм. Жер ресурстарын коптуу калдыктардан, өндүрүш жана керектөө калдыктарынан коргоо						
8	Кооптуу жана өндүрүштүк калдыктарды башкарууну жакшыртуу	8.1. Бузулган аймактарды (санация зонасын) инвентаризациялоо, бузулган аймактарды (калдык сактоочу жайларды, шахталарды, карьерлерди жана башкаларды) рекультивациялоого мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Инвентаризация жана мониторинг жүргүзүлдү, мүмкүн болгон экологиялык коркунучтардын кесепеттерин жоюу, алдын алуу жана болжолдоо боюнча сунуштар иштелип чыгууда	ЖРЭТКМ, ӨКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		8.2. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети менен Россия Федерациясынын Өкмөтүнүн ортосундагы Уран казуу өндүрүшүнүн таасирине кабылган Кыргыз Республикасынын аймактарын калыбына келтирүүдө кызматташуу жөнүндө макулдашуунун алкагында Кажы-Сай штк мурдагы уран	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Кажы-Сай штк мурдагы уран өндүрүшүнүн объекттери рекультивацияланды	ӨКМ, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

		өндүрүшүнүн объекттерин рекультивациялоо				
		8.3. Кажы-Сай штк мурдагы уран өндүрүшүнүн калдык сактоочу жайына жаңы технологияларды колдонуу менен мезгили менен мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Кажы-Сай штк мурдагы уран өндүрүшүнүн калдык сактоочу жайына жаңы технологияларды колдонуу менен тынымсыз мониторинг жүргүзүлүүдө	ЖРЭТКМ, ӨКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		8.4. Балыкчы шаарынын нефтебазасынын аймагындагы мунайзат менен булганган кыртышка биорекультивация жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Балыкчы шаарынын нефтебазасынын аймагындагы мунайзат менен булганган кыртышты рекультивациялоо биологиялык тазалоо методикасын колдонуу менен жүргүзүлдү	ЖРЭТКМ, Балыкчы шаарынын мэриясы (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
9	Катуу тиричилик калдыктарын башкарууну жакшыртуу	9.1. Ар бир райондук борбордо КТК бөлүп чогултуу системасын уюштуруу, анын ичинде коомдук жайларда, пансионаттарда жана жээктерди бойлото адистештирилген контейнерлерди орнотуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ар бир райондук борбордо калдыктарды, анын ичинде коомдук жайларды, пансионаттарды жана жээкти бойлой аймактарды бөлүп чогултуу системасы уюштурулду	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		9.2. КТК чогултуу жана кайра иштетүү системасынын түзүмдүк бөлүмдөрүн бекемдөө. Ысык-Көл облусунун курорттук	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	КТКны чогултуу жана кайра иштетүү системасынын түзүмдүк бөлүмдөрү туруктуу иштеп жатат.	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ,	

		зоналарында жана шаарларында таштандыларды сорттоо жана алгачкы иштетүү пункттарын түзүү. Туристтик объекттерде, мейманканаларда, пансионаттарда жана коомдук жайларда таштандыларды бөлүп чогултуу системасын киргизүү		Курорттук зоналарда жана шаарларда калдыктарды сорттоо жана алгачкы иштетүү пункттары (пластик, айнек, металл, органикалык заттар) бар. Туристтик объекттерде, мейманканаларда, пансионаттарда жана коомдук жайларда таштандыларды бөлүп чогултуу системасы киргизилди	өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		9.3. Калдыктарды кайра иштетүүгө жана альтернативдүү материалдарды өндүрүүгө инвестиция салган субъекттер үчүн субсидияларды жана гранттарды берүү маселесин кароо жана механизмдерди иштеп чыгуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Калдыктарды кайра иштетүүгө жана альтернативдүү материалдарды өндүрүүгө инвестиция салган субъекттер үчүн субсидиялар жана гранттар берилет	ЖРЭТКМ, ЭКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		9.4. Биологиялык ажыроочу же көп жолу колдонулуучу материалдарды колдонгон өндүрүүчүлөргө жана берүүчүлөргө экономикалык жана административдик дем берүүлөрдү киргизүү маселесин иштеп чыгуу жана механизмдерин иштеп чыгуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Биологиялык ажыроочу же көп жолу колдонулуучу материалдарды пайдалануучу өндүрүүчүлөр жана берүүчүлөр үчүн экономикалык жана административдик дем берүүлөрдүн	ЖРЭТКМ, ЭКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

				механизмдери иштелип чыкты		
		9.5. КТК жоопкерчилик менен керектөө, бөлүп чогултуу жана тапшыруу маселелери боюнча калктын маалымдуулугун, экологиялык тарбиясын жана маданиятын жогорулатуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	КТК жоопкерчилик менен керектөө, бөлүп чогултуу жана тапшыруу маселелери боюнча калктын маданияты жогорулатылды	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
4-артыкчылык. Атмосфералык абаны коргоо						
10	Атмосферага булгоочу заттардын чыгуусуна мониторинг жүргүзүү, жөнгө салуу жана азайтуу	10.1. Катуу чаң жана газ түрүндөгү заттарды кармоо жана зыянсыздандыруу үчүн чаң-газ тазалоочу орнотмолордун абалына туруктуу негизде мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Чарбалык субъекттердин чаң-газ тазалоочу орнотмолорунун абалына туруктуу мониторинг жүргүзүлүп турат	ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		10.2. Ысык-Көл облусунун атмосферага эң көп чыгуулары бар ишканаларына (ЖЭБ, цемент өндүрүү боюнча заводдор, отканалар жана башкалар) эл аралык талаптарга ылайык заманбап чаң-газ тазалоочу жабдууларды орнотуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Атмосферага олуттуу чыгаруулары бар ишканаларга контроль жүргүзүлдү, аларга заманбап чаң-газ тазалоочу жабдуулар орнотулду	ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		10.3. Көмүрдөн айырмаланган альтернативдүү жылытуу булактарын пайдаланууга дем берүү: газ, электр энергиясы, ЭКБ, имараттардын жана	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Имараттардын жана курулмалардын энергиялык натыйжалуулугун жогорулатууга жана ЭКБ газды жана электр	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО, Каракол, Чолпон-Ата, Балыкчы	

		курулмалардын энергиялык натыйжалуулугун жогорулатуу		энергиясын жылытуу үчүн пайдаланууга финансылык жана финансылык эмес дем берүүлөр иштелип чыкты	шаарларынын мэриялары (макулдашуу боюнча), Курулуш министрлиги, ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
5-артыкчылык. Биологиялык түрдүүлүктү сактоо						
1-бөлүм. Изилдөө, инвентаризация, мониторинг						
11	"Ысык-Көл" биосфералык аймагынын экосистемасы-нын табигый процесстери-нин жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү камсыз кылуу	11.1. Туруктуу негизде жүргүзүү: – жаныбарлар жана өсүмдүктөр дүйнөсүнүн сейрек жана жоголуп бара жаткан түрлөрүнө мониторинг жүргүзүү; – флора жана фаунага мониторинг жүргүзүү; – жайыттарга мониторинг жүргүзүү; – мөңгүлөргө мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Биологиялык ресурстарды системалуу эсепке алуу, жапайы жаныбарлардын жана өсүмдүктөрдүн, анын ичинде Кыргыз Республикасынын Кызыл китебине киргизилген сейрек кездешүүчү түрлөрдүн санына жана абалына мониторинг жүргүзүлүүдө, ошондой эле жайыттарга жана мөңгүлөргө мониторинг жүргүзүлүүдө	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), УИА (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		11.2. Өлкөлүк экологиялык каркаска андан ары интеграциялоо үчүн Ысык-Көл	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын	Табылган кыйла баалуу экосистемаларды (тоо, токой, жайылма, суу	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), УИА	

		облусунун кыйла баалуу экосистемаларын аныктоо жана картага түшүрүү боюнча иш-чараларды жүргүзүү	IV кв.	алдындагы жана башка) картага түшүрүү жүргүзүлдү	(макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		11.3. Канаттуулардын жана жапайы жаныбарлардын миграциялык коридорлорун, дарыялардын сакталып калган участокторун өлкөлүк экологиялык каркаска интеграциялоо үчүн аныктоо.	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Экологиялык коридорлор, канаттуулардын жана жапайы жаныбарлардын миграция жолдору аныкталды жана картага түшүрүлдү	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), УИА (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		11.4. Суулуу-саздак жерлерди инвентаризациялоо, Ысык-Көл облусунун чектеринде Чүй жана Нарын дарыяларынын бассейниндеги көлмөлөрдөгү суу канаттууларынын санына базалык мониторинг жүргүзүү.	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Суулуу-саздак жерлерди инвентаризациялоо, Чүй жана Нарын дарыяларынын бассейниндеги көлмөлөрдөгү суу канаттууларынын санына базалык мониторинг жүргүзүлдү	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), УИА (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		11.5. Балыктын сейрек кездешүүчү жана эндемикалык түрлөрүн калыбына келтирүү боюнча программаны иштеп чыгуу жана изилдөө. Ысык-Көлдө балыктардын эндемикалык түрлөрүнүн санын калыбына келтирүү үчүн базаны түзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Балыктардын эндемикалык түрлөрүн көбөйтүү боюнча программа кабыл алынды жана ишке ашырылууда: ысык-көл маринкасы, көк чаары. Балыктын эндемикалык	ЖРЭТКМ, УИА (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

				түрлөрүнүн табигый көбөйүшү калыбына келүүдө		
2-бөлүм. Биотүрдүүлүктү сактоо						
12	Иштеп жаткан ӨКЖА, токой чарбаларынын иштөө сапатын жогорулатуу жана биотүрдүүлүк-тү жана алардын экосистемалык функцияларын сактоо боюнча иш-чараларды жүргүзүү	12.1. ӨКЖАны, анын ичинде трансчек аралык ӨКЖАны (Кыргызстан, Казакстан) түзүү жана кеңейтүү жолу менен биотүрдүүлүктү сактоону камсыз кылуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	ӨКЖАнын аянты облустун жалпы аянтынын 20 %на чейин көбөйтүлдү. Заказниктер түзүлүп, жапайы жаныбарлардын, анын ичинде Казакстанга/дан маралдардын тоскоолдуксуз өтүүсү камсыздалды	ЖРЭТКМ, УИА (макулдашуу боюнча), ӨКМ (ТК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		12.2. МТФ, ӨКЖА, ошондой эле МТФ жана ӨКЖАдан тышкары жайгашкан токойлорду өрттөн жана токойду бузуулардан коргоону күчөтүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Аймактарды өрттөн жана токойду бузуудан коргоо күчөтүлдү. Өрттөн жана токойду мыйзамсыз кыюудан МТФ жана ӨКЖА жоготуулары азайды.	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		12.3. “Ысык-Көл” биосфералык аймагын зоналаштыруу схемасын изилдөө жана жаңылоо	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жергиликтүү коомчулуктардын жана башка кызыкдар тараптардын катышуусу менен зоналаштыруу схемасы жеткире иштелип чыкты жана жаңыланды.	ЖРЭТКМ, ӨКМ (ТК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

				Ар бир зона үчүн жогорку чечилиштеги санариптик карталар түзүлдү		
		12.4. МТФ жана ӨКЖА аймагында токой өсүмдүктөрүн отургузууну, токойдун табигый жаңылануусуна көмөктөшүү боюнча иш-чараларды, токой патологиялык мониторингин жана башка токой чарба иштерин, ошондой эле калктуу конуштарды жашылдандыруу жана чычырканактын табигый массивдерин калыбына келтирүү боюнча иштерди системалуу негизде жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жыл сайын токой өсүмдүктөрүн отургузуу, токойдун табигый жаңылануусуна көмөктөшүү боюнча иш-чаралар, токой патологиялык мониторинги жана башка иштер, анын ичинде калктуу конуштарды жашылдандыруу жана чычырканак массивдерин калыбына келтирүү жүргүзүлдү	ӨКМ (ТК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
6-артыкчылык. Табигый жана техногендик мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдардын алдын алуу						
13	Табигый жана техногендик мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдарга карата коопсуздукту камсыз кылуу	13.1. ӨКМге караштуу Мамлекеттик материалдык резерв фондунун Балыкчы шаарында жайгашкан Түндүк аймактык башкармалыгынын аймагында заманбап тегирмен комплексин түзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Тегирмен комплекси түзүлдү. Ал Ысык-Көл, Нарын, Чүй облустарынын калкынын 1 жана 2-сорттогу унга болгон муктаждыгын камсыздайт	ӨКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, Балыкчы шаарынын мэриясы (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка
		13.2. Ысык-Көл облусунун аймагында жаңы өрт өчүрүү бөлүктөрүн куруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын	Ысык-Көл облусунун аймагында жаңы өрт	ӨКМ, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ,	

			IV кв.	өчүрүү бөлүктөрү курулду	ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	булактардын эсебинен ишке ашырылат
		13.3. Жээктерди бекемдөө иштери аркылуу коргоо иш-чараларын жүргүзүү (~ 30 км), селди буруучу каналдарды куруу жана тазалоо (~ 10 км), коллектордук-дренаждык системаларды куруу жана тазалоо (~ 5 км)	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Коргоо иш-чаралары жүргүзүлдү: – жээкти бекемдөө иштери ~ 30 км; – сел буруучу каналдарды куруу жана тазалоо ~ 10 км; – коллектордук-дренаждык системаларды куруу жана тазалоо ~ 5 км	ӨКМ, САЧКӨМ (СРК), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		13.4. Ысык-Көл облусунун коргоочу курулмаларына инвентаризация жүргүзүү, аларды реабилитациялоо жана калыбына келтирүү боюнча иштерди уюштуруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунун коргоочу курулмаларына инвентаризация жүргүзүлдү, алардын техникалык абалы бааланды, алардын баланстык буюмдары аныкталды жана аларды реабилитациялоо жана калыбына келтирүү боюнча иштер уюштурулду	ӨКМ, САЧКӨМ (СРК), ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

		13.5. Өзгөчө кырдаалдардын коркунучу болгондо жана келип чыкканда калкка эрте эскертүүнү камсыз кылуу аркылуу кооптуу жаратылыш процесстери (КЖП) өнүгүп жаткан участоктордо мониторинг жүргүзүү системаларын кеңейтүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Өзгөчө кырдаалдар коркунучу болгондо жана келип чыкканда калкка эрте эскертүүнү камсыз кылуу аркылуу КЖП өнүгүп жаткан участоктордо мониторинг системалары кеңейтилди	ӨКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
7-артыкчылык. Экономиканы экологиялаштыруу						
1-бөлүм. Өнөр жайды, энергетиканы, айыл чарбасын, транспортту, курулушту экологиялаштыруу						
14	Ысык-Көл облусун экономикалык өнүктүрүүдө айлана-чөйрөгө минималдуу таасир этүүнү камсыз кылуу	14.1. Өнөр жай. Өнөр жай ишканаларынын жана тоо-кен тармагынын продукция чыгаруу жана кен чыккан жерлерди иштетүү боюнча ишин бардык жаратылышты коргоо талаптарын сактоо менен жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ысык-Көл облусунун бардык чарбалык субъекттерине мамлекеттик экологиялык контроль туруктуу негизде жүргүзүлүүдө	ЖРЭТКМ, ССМ (ОАМСЭКД, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		14.2. Энергетика. Энергия иштеп чыгаруучу объекттерде (ЖЭБ, отканалар жана башкалар) заманбап жаратылышты коргоочу жабдууларды пайдалануу жана энергиянын кайра жаралуучу булактарын, анын ичинде чакан гидроэлектростанцияларды	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	ЖЭБде, отканаларда жана ОЭКтин башка ишканаларында заманбап чаң-газ тазалоочу жабдуулар орнотулду. Жалпы суммалык кубаттуулугу 105,55 МВт болгон ЧГЭС 10	КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, ССМ, (ОАМСЭКД), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

		(ЧГЭС) ишке киргизүү боюнча иш-чараларды жүргүзүү		бирдиги пайдаланууга киргизилди		
		14.3. Айыл чарбасы. Айыл чарба өндүрүшүнө экологиялык таза технологияларды, жаратылышты үнөмдөөчү методдорду, органикалык дыйканчылыкты жана башка заманбап практикаларды киргизүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Айыл чарбасында экологиялык таза продукция өндүрүлөт, заманбап практикаларды колдонуу менен органикалык дыйканчылык өнүктүрүлүүдө	САЧКӨМ, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		14.4. Транспорт. Аз көмүртектүү транспорт тармагын өнүктүрүү, анын ичинде газ мотордук отун автобустарынын жана электробустардын каттамдарын ишке киргизүү, Ысык-Көл облусунда нөлдүк чыгуу менен суу транспортун пайдалануу мүмкүнчүлүгүн кароо	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Газ мотордук отун автобустарынын жана электробустардын каттамдары уюштурулду, Ысык-Көл облусунда жарандарга нөлдүк чыгуу менен суу транспортун (электр катерлери, скутерлер, парустук жана калактуу кайыктар, суу велосипеддери жана катамарандар) гана пайдаланууга уруксат берилет	ТКМ, ИИМ, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, МА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		14.5. Курулуш. Капиталдык курууну тартипке келтирүү жана биринчи кезекте Ысык-Көлдүн табигый чыпкалары болуп эсептелген чычырканак жана жоголуп бара жаткан камыштар көлдүн жээк	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Курулуш үчүн жерди бөлүп берүү жана архитектуралык-пландоо тапшырмалары экологиялык талаптарды сактоо	ЖРЭТКМ, Жер агенттиги, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча)	

		тилкесинде курулуш максаттары үчүн кум-шагыл аралашмасы жана чопо топурактар участокторун иштетүү		менен берилет. Кум-шагыл аралашмаларын жана чопо топурактарды иштетүүгө уруксат комиссиялардын корутундулары боюнча берилет		
2-бөлүм. Экологиялык туруктуу туризм						
15	Ысык-Көл облусунун табигый экосистема-ларына туризмдин антропогендик жүктөмүн жөнгө салуу	15.1. “Ысык-Көл” биосфералык аймагынын экосистемаларынын туристтик сыйымдуулугун аныктоо боюнча эксперттик топ түзүү жана экосистемалардын сыйымдуулугу жөнүндө маалыматка ачык жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	“Ысык-Көл” биосфералык аймагынын экосистемаларынын туристтик сыйымдуулугу аныкталды, алар санариптик картага түшүрүлдү, маалымат ачык жеткиликтүү	ЖРЭТКМ, СӨИТМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		15.2. Ашыкча антропогендик таасирлерге кыйла аялуу зоналарда суткалык чектөө менен барууну брондоонун санариптик системасын киргизүү, бул туристтик жүктү контролдоого жана минималдаштырууга мүмкүндүк берет	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Ашыкча антропогендик таасирлерге кыйла аялуу зоналарда суткалык чектөө менен санариптик брондоо системасы киргизилди	ЖРЭТКМ, СӨИТМ, (ОАМСЭКД), КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		15.3. Туристтик сезондун эң жогорку мезгилинде экологиялык жана санитардык чектөөлөрдү киргизүү менен	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Туристтик сезондун эң жогорку мезгилинде жеткиликтүүлүк чектелген пляждардын	ЖРЭТКМ, ЭКМге караштуу ТД, КРП ЫУӨ,	

		Ысык-Көлдүн акваториясынын жээк (пляж) аймактарына антропогендик жүктөмдү азайтуу		участокторун “экологиялык жактан сезимтал” деп бөлүү жана туризмдин альтернативдүү түрлөрүн (экологиялык, таанып-билүүчүлүк жана башка) өнүктүрүү аркылуу Ысык-Көлдүн жээк (пляждык) аймактарына антропогендик жүк азайтылды	ЖМА, ЖӨБО, (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		15.4. Ысык-Көлдүн жээгиндеги бардык рекреация, эс алуу жана туризм объекттерине экологиялык туризмдин стандарттарын киргизүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жаратылышка жана маданиятка сый-урмат, калдыктарды жана булганууларды минималдаштыруу, жергиликтүү коомчулуктардын кызыкчылыктарын эске алуу, маданий салттарды колдоо жана регионду экономикалык өнүктүрүү принциптерине негизделген экологиялык стандарттар Ысык-Көлдүн жээктериндеги рекреация, эс алуу жана туризм объекттеринин 100 %на киргизилди	ЭКМге караштуу ТД, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

		15.5. 2025–2030-жылдары туризмди туруктуу өнүктүрүү программасын ишке ашыруунун алкагында сезондуулук жана артыкчылыктуу пляждык эс алуу менен чектелген колдонуудагы ыкманын ордуна бардык сезондук туризмди түзүүгө багытталган туристтик секторду өнүктүрүүнүн жаңы векторлорун киргизүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	2025–2030-жылдары туризмди туруктуу өнүктүрүү программасын ишке ашыруунун алкагында бардык сезондук туризмди өнүктүрүү үчүн жаңы туристтик продуктулары иштелип чыкты	ЭКМге караштуу ТД, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
8-артыкчылык. Социалдык өнүктүрүү						
16	Социалдык коргоону, экологиялык билим берүүнү, саламаттык сактоону, маданиятты, искусствону жана спортту өнүктүрүүнү колдоону күчөтүү	16.1. Социалдык өнүктүрүү. Социалдык коргоо жана жергиликтүү коомдордун жана социалдык аялуу топтордун потенциалын өнүктүрүү чөйрөсүндөгү абалды жакшыртууга багытталган чараларды ишке ашыруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Төмөнкүдөй чаралар ишке ашырылды: жардамдын даректүүлүгүн күчөтүү, кызмат көрсөтүүлөр системасын өнүктүрүү, иш менен камсыз кылууга көмөк көрсөтүү чаралары, социалдык колдоо чаралары; кирешеси төмөн үй-бүлөлөрдү “Социалдык контракт” программасы аркылуу колдоо, “Ысык-Көл” экологиялык-экономикалык системасын өнүктүрүүнүн алкагында жаштарды	ЭСКММ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат

				жана аялдарды экологиялык жана социалдык долбоорлорго тартуу боюнча демилгелерди колдоо жана башкалар		
		16.2. Экологиялык билим берүү жана агартуу. Жергиликтүү мектептердин жана бала бакчалардын туруктуу өнүктүрүү жаатындагы салттуу экологиялык билимдерди жана изилдөөлөрдү өздөрүнүн окуу программаларына киргизүү боюнча күч-аракеттерин колдоо, бул адамдын экологиялык-гигиеналык маданиятын, анын ичинде экологиялык аң-сезимин жана экологиялык гигиеналык жүрүм-турумун калыптандырууну шарттайт	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Мектептерде жана бала бакчаларда экологиялык билим берүү программалары жаңыртылды. Туруктуу өнүктүрүү жаатындагы салттуу экологиялык билимдер жана изилдөөлөр мектептердин жана бала бакчалардын окуу программаларына киргизилди жана жаш муундарга өткөрүп берилүүдө	Агартуумин, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		16.3. Таштандыны чогултуу жана утилдештирүү, пластиктин зыяны жана альтернативалардын пайдасы жөнүндө калк, ишкерлер жана туристтер үчүн 30 %дан кем эмес башка жыныстын катышуусу менен билим берүү иш-чараларын өткөрүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Таштандынын зыяндуулугу жана өрттөөгө тыюу салуу, гигиеналык маданият жана башка маселелер жөнүндө видеоматериалдар иштелип чыкты жана таратылды, анын ичинде социалдык	Агартуумин, ИЖБИМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	

				тармактар аркылуу таратылды		
		16.4. Социалдык туризмди, анын ичинде аялдар жана жаштар үчүн туризмди колдоо инструменттерин ишке киргизүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Социалдык туризм объекттерин курууну колдоо инструменттери ишке киргизилди. Социалдык туризмди өнүктүрүү боюнча иш-чаралар уюштурулду	ЭКМге караштуу ТД, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		16.5. Саламаттык сактоо. Медициналык кызматтарды көрсөтүүнүн жеткиликтүү, натыйжалуу жана сапаттуу системасын түзүү аркылуу Ысык-Көл облусунун калкынын ден соолугунун абалын жакшыртуу боюнча чараларды ишке ашыруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Калктын ден соолугунун абалын жакшыртуу боюнча чаралар ишке ашырылды. Калкка натыйжалуу жана сапаттуу медициналык кызматтар көрсөтүлүүдө	ССМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
9-артыкчылык. Институттук өнүктүрүү. Коомчулуктун катышуусу						
17	Ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, потенциалды жана институттук өнүктүрүүнү жогорулатуу, "Ысык-Көл" экологиялык-экономикалык системасын туруктуу	17.1. Практикада колдонулбаган ченемдерди аныктоо максатында аныкталган ЧУАнын практикалык ишке ашырылышына мониторинг жүргүзүү, бул төмөнкүлөргө өбөлгө түзөт: – ишке ашырылып жаткан чараларга мониторинг жүргүзүүнүн натыйжалуулугун жогорулатууга;	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Төмөнкү ченемдердин аткарылышына тереңдетилген талдоо жүргүзүлдү: – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2000-жылдын 24-январындагы № 40 "Ысык-Көл" биосфералык аймагы жөнүндө жобону	ЖРЭТКМ, САЧКӨМ (СРК), ЭКМ, Курулуш министрлиги	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка

	өнүктүрүүгө байланышкан чечимдерди кабыл алууга коомчулуктун катышуусу маселелерин чечүү	– ишкердик субъекттеринин түз жана кыйыр чыгымдарын кыскартууга; – объекттердин даярдык паспортун алуу жол-жобосунун ачык-айкындуулугун камсыз кылууга; – коррупциялык тобокелдиктерди кыскартууга		бекитүү тууралуу" токтому; – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2016-жылдын 14-мартындагы № 128 "Кыргыз Республикасынын жер үстүндөгү сууларын коргоо эрежесин бекитүү жөнүндө" токтому; – Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 6-июнундагы № 322-т "Ысык-Көл облусунун туристтик сезонуна карата рекреациялык объекттердин даярдык паспортторун берүү тартиби жөнүндө убактылуу жобону бекитүү тууралуу" текемеси		булактардын эсебинен ишке ашырылат
		17.2. Чечимдерди кабыл алууда жергиликтүү коомдордун ролун күчөтүү, ошондой эле эл аралык уюмдарды жана донорлорду активдүү тартуу. "Ысык-Көл" БА	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Маалыматтарга негизделген жана бардык кызыкдар топтордун пикирин эске алуу менен чечимдерди кабыл	ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча), өнүктүрүү	

		дирекциясынын эксперттик-коомдук кеңешин түзүү		алууну камсыз кылуу үчүн “Ысык-Көл” БА дирекциясынын эксперттик-коомдук кеңеши түзүлдү	боюнча өнөктөштөр	
		17.3. “Ысык-Көл” БА дирекциясы жөнүндө жобого биосфералык аймактын чегинде жаратылышты пайдалануунун экологиялык багытталган негизги багыттарын иштеп чыгуу жана негиздөө боюнча процесстерди координациялоону караган ченемдерди киргизүү аркылуу “Ысык-Көл” БА дирекциясынын статусун жана потенциалын жогорулатуу, ыйгарым укуктарын күчөтүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Жаратылышты пайдаланууну экологиялык багытта пландоонун негизги багыттарын иштеп чыгуу жана негиздөө боюнча мамлекеттик координациялоочу орган катары “Ысык-Көл” БА дирекциясынын статусу жана потенциалы жогорулатылды, ыйгарым укуктары күчөтүлдү	ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		17.4. Экологиялык коопсуздукту камсыз кылуу жаатында экологиялык мониторингди жүргүзүүчү жана контролдоочу атайын ыйгарым укуктуу органдардын потенциалын жогорулатуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Экологиялык мониторинг (суу, топурак, аба) үзгүлтүксүз жүргүзүлдү жана жаратылышты коргоо мыйзамдарын аныкталган бузууларга ыкчам чара көрүлдү	ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
10-артыкчылык. Климаттын өзгөрүшүнө адаптациялоо						
18	Адаптациялык потенциалды күчөтүү,	18.1. Ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү. Климаттык күн тартибинин аспекттерин	2025-жылдын IV кв. –	Кыргыз Республикасынын 2004-жылдын	ЖРЭТКМ, өнүктүрүү	Милдеттер тиешелүү жылдарга республикалык жана

	климаттын өзгөрүшүнүн терс таасирлерине туруктуулукту бекемдөө, калктын жана системалардын бул таасирлерге сезгичтигин азайтуу	мыйзамдарга интеграциялоо максатында ченемдик укуктук актыларга бир кыйла терең талдоо жүргүзүү	2030-жылдын IV кв.	13-августундагы № 115 “Ысык-Көл” экологиялык-экономикалык тутумун туруктуу өнүктүрүү жөнүндө” Мыйзамына, Кыргыз Республикасынын 1999-жылдын 9-июнундагы № 48 “Биосфералык аймактар жөнүндө” Мыйзамына талдоо жүргүзүлдү, климаттык күн тартибинин маселелери интеграцияланды	боюнча өнөктөштөр	жергиликтүү бюджеттерде каралган финансылык ресурстардын, ошондой эле тышкы жана ички инвестициялардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка булактардын эсебинен ишке ашырылат
		18.2. Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу тренддерди аныктоо үчүн курорттук жана айыл чарба райондорунда (суу, топурак, аба) үзгүлтүксүз экологиялык мониторинг жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу тренддерди аныктоо үчүн (суу, топурак, аба) үзгүлтүксүз экологиялык мониторинг жүргүзүлүүдө	ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		18.3. Климаттын өзгөрүү шарттарында өсүмдүктөр жана жаныбарлар дүйнөсүнүн таралуу ареалдарынын өзгөрүүлөрүнө талдоо жүргүзүү	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Климаттын өзгөрүү шарттарында өсүмдүктөр жана жаныбарлар дүйнөсүнүн таралуу ареалдарынын	УИА (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү	

				өзгөрүүлөрүнө талдоо жүргүзүлдү жана тренддер аныкталды	боюнча өнөктөштөр	
		18.4. Айыл чарба өндүрүшүндө колдонуу үчүн кургакчылыкка туруктуу өсүмдүктөрдүн түрлөрү аныктоо	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Айыл чарбасында колдонуу сунушталган кургакчылыкка туруктуу өсүмдүктөрдүн түрлөрүнүн тизмеси түзүлдү	УИА (макулдашуу боюнча), ЖРЭТКМ, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр	
		18.5. Эң мыкты эл аралык инструменттер: эко-сертификаттоо, сый акылар жана башкалар аркылуу бизнес-коомчулукту “жашыл демилгелерге” катышууга шыктандыруу	2025-жылдын IV кв. – 2030-жылдын IV кв.	Бизнес-коомчулуктун “жашыл демилгелерге” катышкандыгын сыйлоо үчүн финансылык жана финансылык эмес дем берүүлөрдү киргизүү боюнча чаралар каралды	ЭКМ, ЖРЭТКМ, КРП ЫУӨ, ЖМА, ЖӨБО (макулдашуу боюнча)	

Кыскартуулардын тизмеси

СРББ	–	Суу ресурстарын башкаруу башкармалыгы
ӨКМдин Суучулдар кызматы	–	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигине караштуу Суучулдарды даярдоо жана суу алдындагы техникалык иштерди аткаруу борбору (Суучулдар кызматы)
Гидромет	–	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигине караштуу Гидрометеорологиялык кызмат
Жер агенттиги	–	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография боюнча мамлекеттик агенттик

ЖМА	–	жергиликтүү мамлекеттик администрациялар
МТФ	–	Мамлекеттик токой фонду
ЭКМге караштуу ТД	–	Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу Туризм департаменти
УИА СПГЭИ	–	Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Суу проблемалары жана гидроэнергетика институту
САЧКӨМ	–	Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги
ССМ	–	Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги
ИЖБИМ	–	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновациялар министрлиги
ЖРЭТКМ	–	Кыргыз Республикасынын Жаратылыш ресурстары, экология жана техникалык көзөмөл министрлиги
Агартуумин	–	Кыргыз Республикасынын Агартуу министрлиги
Курулуш министрлиги	–	Кыргыз Республикасынын Курулуш, архитектура жана турак жай-коммуналдык чарба министрлиги
ТКМ	–	Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникациялар министрлиги
ЭСКММ	–	Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлиги
СӨИТМ	–	Кыргыз Республикасынын Санариптик өнүктүрүү жана инновациялык технологиялар министрлиги
ӨКМ	–	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлиги
ТК	–	Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигине караштуу Токой кызматы
ЭКМ	–	Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги
УИА	–	Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясы
ЖӨБО	–	жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары
ӨКЖА	–	өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары
КРП ЫУӨ	–	Кыргыз Республикасынын Президентинин Кыргыз Республикасынын Ысык-Көл облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлү

СРК	–	Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлигине караштуу Суу ресурстары кызматы
ОАМСЭКБ	–	Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигине караштуу Оорулардын алдын алуу жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлдөө борбору